

EKONOMİK GELİŐMELER

Ocak - 2010

AR-GE MÜDÜRLÜĐÜ

İÇİNDEKİLER	1
GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILA (GSYH)	2
İSTİHDAM	2
İSTİHDAMIN YAPISI	2
İŞSİZLİK	3
İŞGÜCÜNE KATILMA ORANI	3
İŞGÜCÜ DIŞINDA OLANLAR	4
İŞGÜCÜ HAREKETLERİ	4
YAPTIĞI İŞTEN DOLAYI SOSYAL GÜVENLİK KURULUŞUNA K AYITLI OLMAYANLAR	4
İTHALAT – İHRACAT VE DIŞ TİCARET AÇIĞI	5
TURİZM GELİRİ ve GİDERİ	6
YOKSULLUK ANALİZLERİ	6
TÜKETİCİ FİYATLARI ENDEKSİ (TÜFE)	7
ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ (ÜFE)	7
DÖVİZ KURLARI	8

GRAFİKLER

Grafik 1 : Dış Ticaret Grafiği	5
---	---

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH)

- ✚ 2009 yılı ikinci döneme ilişkin hesaplanan gayri safi yurtiçi hasıla değeri bir önceki yılın aynı dönemine göre sabit fiyatlarla % 3.3 azalış göstermiştir.
- ✚ Üretim yöntemi ile hesaplanan gayri safi yurtiçi hasıla tahmininde, 2009 yılı üçüncü üç aylık dönemde bir önceki yılın aynı dönemine göre cari fiyatlarla gayri safi yurtiçi hasıla %0.1'lik azalışla 262 229 Milyon TL olmuştur.
- ✚ 2009 yılının üçüncü üç aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre sabit fiyatlarla gayri safi yurtiçi hasıla % 3.3'lük azalışla 27 129 Milyon TL olmuştur.
- ✚ 2009 yılının ilk dokuz aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre cari fiyatlarla gayri safi yurtiçi hasıla %2.3'lük azalışla 700 958 Milyon TL olmuştur.
- ✚ 2009 yılının ilk dokuz aylık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre sabit fiyatlarla gayri safi yurtiçi hasıla % 8.4'lük azalışla 71 294 Milyon TL olmuştur.

İstihdam

- ✚ Tarım dışı istihdam 156 bin kişi artmıştır.
- ✚ 2009 yılı Ekim döneminde Türkiye'de kurumsal olmayan nüfus bir önceki yılın aynı dönemine göre 813 bin kişilik bir artış ile 70 milyon 773 bin kişiye, kurumsal olmayan çalışma çağındaki nüfus ise 860 bin kişi artarak 51 milyon 933 bin kişiye ulaşmıştır.
- ✚ 2009 yılı Ekim döneminde istihdam edilenlerin sayısı, geçen yılın aynı dönemine göre 452 bin kişi artarak, 22 milyon 19 bin kişiye yükselmiştir. Bu dönemde tarım sektöründe çalışan sayısı 296 bin kişi, tarım dışı sektörlerde çalışan sayısı 156 bin kişi artmıştır.

İstihdamın Yapısı

- ✚ Bu dönemde istihdam edilenlerin;
  - % 72'si erkek nüfustur.
  - % 59,2'si lise altı eğitilidir.
  - % 60.5'i ücretli, maaşlı ve yevmiyeli, % 25,8'i kendi hesabına ve işveren, % 13,7'si ücretsiz aile işçisidir.
  - % 59,5'i "1-9 kişi arası" çalışanı olan işyerlerinde çalışmaktadır.
  - % 2,5'inin ek bir işi vardır.
  - % 3,1'i mevcut işini değiştirmek veya mevcut işine ek olarak bir iş aramaktadır.
  - Ücretli olarak çalışanların % 88'i sürekli bir işte çalışmaktadır.

İşsizlik

- ✚ İşsizlik oranı % 13 iken, tarım dışı işsizlik oranı % 16.4'tür.
- ✚ Türkiye genelinde işsiz sayısı geçen yılın aynı dönemine göre 569 bin kişi artarak 3 milyon 299 bin kişiye yükselmiştir. İşsizlik oranı ise 1,8 puanlık artış ile % 13 seviyesinde gerçekleşmiştir. Kentsel yerlerde işsizlik oranı 2,5 puanlık artışla % 15,5, kırsal yerlerde ise 0,6 puanlık artışla % 8,2 olmuştur.
- ✚ Türkiye'de tarım dışı işsizlik oranı geçen yılın aynı dönemine göre 2,4 puanlık artışla % 16,4 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu oran erkeklerde geçen yılın aynı dönemine göre 2,2 puanlık artışla % 14,7, kadınlarda ise 2,3 puanlık artışla % 22 olmuştur.

Bu dönemdeki işsizlerin;

- % 69,6'sı erkek nüfustur.
- % 55,3'ü lise altı eğitimlidir.
- % 27,3'ü bir yıl ve daha uzun süredir iş aramaktadır.
- İşsizler sıklıkla (% 31,3) "eş-dost" vasıtasıyla iş aramaktadır.
- % 88,5'i (2 milyon 920 bin kişi) daha önce bir işte çalışmıştır.
- Daha önce bir işte çalışmış olan işsizlerin % 49,6'sı "hizmetler", % 23,4'ü "sanayi" % 17,3'ü "inşaat", % 7,3'ü "tarım" sektöründe çalışmış, % 2,4'ü ise 8 yıldan önce işinden ayrılmıştır.
- İşsizlerin % 26,5'ini çalıştığı iş geçici olup işi sona erenler, % 22,1'ini işten çıkarılanlar, % 16,2'sini kendi isteğiyle işten ayrılanlar, % 8,1'ini işyerini kapatan/iflas edenler, % 7'sini ev işleriyle meşgul olanlar, % 10,6'sını öğrenimine devam eden veya yeni mezun olanlar, % 9,5'ini diğer nedenler oluşturmaktadır.

İşgücüne Katılma Oranı

- ✚ Ekim 2009 döneminde işgücüne katılma oranı % 48,8'dir.
- ✚ 2009 yılı Ekim döneminde, Türkiye genelinde işgücüne katılma oranı, geçen yılın aynı dönemine göre 1,2 puanlık artışla % 48,8 olarak gerçekleşmiştir. Erkeklerde işgücüne katılma oranı geçen yılın aynı dönemine göre 0,3 puanlık artışla % 71,2, kadınlarda ise 2 puanlık artışla % 27,1'dir. Kentsel yerlerde işgücüne katılma oranı 0,8 puanlık artışla % 46,4, kırsal yerlerde ise 1,9 puanlık artışla % 54,1 seviyesinde gerçekleşmiştir. İşgücünün eğitim ve yaş dağılımları ise;
  - Toplam işgücünün % 18,1'ini 15-24 yaş grubundakiler oluşturmaktadır.
  - Lise altı eğitimlilerde işgücüne katılma oranı % 46,6 iken, yükseköğretim mezunlarında bu oran % 78,6'dır.
  - Lise altı eğitimlilerde erkeklerin işgücüne katılma oranı % 69,7 iken, kadınlarda % 22,8'dir.
  - Lise ve dengi okul mezunlarında erkeklerde işgücüne katılma oranı % 75,2 iken, kadınlarda % 33,7'dir.
  - Yükseköğretim mezunlarında erkeklerde işgücüne katılma oranı % 83,3 iken, kadınlarda % 72,1'dir.

İşgücü Dışında Olanlar

- İşgücü dışında olanların % 46,9'u daha önce bir işte çalışmıştır.
- Ekim 2009 döneminde işgücü dışında olup, daha önce bir işte çalışanların % 16,5'i "tarım", % 11,5'i "sanayi", % 3,1'i "inşaat", % 20,7'si "hizmetler" sektöründe çalışmış, % 48,2'si ise 8 yıldan önce işten ayrılmıştır.
- Daha önce bir işte çalışıp, söz konusu dönemde işgücü dışında olanların (12 milyon 472 bin kişi);
  - % 10,5'i emeklilik,
  - % 6,4'ü mevsim gereği,
  - % 7'si sağlık nedeniyle,
  - % 4,2'si eşinin isteği ve evlilik,
  - % 4,5'i işten çıkartılma/işyerinin kapanması,
  - % 3,8'i işinden memnun olmama,
  - % 15,5'i diğer nedenlerle en son çalıştıkları işten ayrılmışlardır.

İşgücü Hareketleri

- Ekim 2009 döneminde 1 milyon 976 bin kişi işe yeni başlamış veya iş değiştirmiş olup, bunun toplam istihdam içindeki oranı % 9'dur. İşe yeni başlayan veya iş değiştirenlerin % 33,2'si 25-34 yaş grubundadır.
- Bu dönemde işe başlayan veya iş değiştirenlerin % 18,6'sı "sanayi", % 37,2'si "hizmetler", % 21,9'u "inşaat" sektöründe, % 22,3'ü ise "tarım" sektöründe işe başlamıştır.
- Mevcut işsizlerin % 13,8'ini (456 bin kişi) bu dönemde işten ayrılanlar oluşturmaktadır.

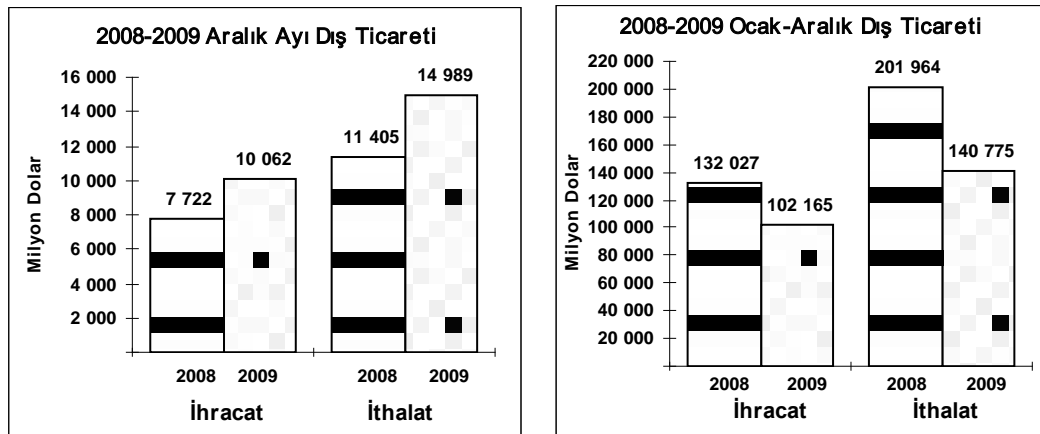
Yaptığı İşten Dolayı Sosyal Güvenlik Kuruluşuna Kayıtlı Olmayanlar

- Yaptığı işten ötürü herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmadan çalışanların oranı, önceki yılın aynı dönemine göre 0,2 puanlık artışla % 44,5 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde, geçen yılın aynı dönemine göre tarım sektöründe sosyal güvenlikten yoksun çalışanların oranı % 87,8'den % 86,3'e düşerken, tarım dışı sektörlerde % 30,2'den % 30,4'e yükselmiştir.

İthalat – İhracat ve Dış Ticaret Açığı

- ✚ Türkiye İstatistik Kurumu ve Gümrük Müsteşarlığı işbirliği ile oluşturulan geçici dış ticaret verilerine göre; 2009 yılı Aralık ayında, 2008 yılının aynı ayına göre ihracat %30,3 artarak 10 062 Milyon Dolar, ithalat ise %31,4 artarak 14 989 Milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde dış ticaret açığı %33,8 artarak 3 683 Milyon Dolardan 4 927 Milyon Dolara çıkmıştır.
- ✚ 2008 Aralık ayında %67,7 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı, 2009 Aralık ayında %67,1'e gerilemiştir.
- ✚ **AB'ye ihracat %41,4 artmıştır.**
- ✚ 2008 Aralık ayında %41,8 olan Avrupa Birliği'nin (AB) ihracattaki payı 2009 Aralık ayında %45,3'e yükselmiştir. AB'ye yapılan ihracat, 2008 yılının aynı ayına göre %41,4 artarak 4 559 Milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir.
- ✚ 2009 Aralık ayında en fazla ihracat yapılan ülke Almanya olmuştur. Bu ülkeye yapılan ihracat 2008 Aralık ayına göre %16,6 artarak 894 Milyon Dolar olurken, Almanya'yı sırasıyla İngiltere (658 Milyon Dolar), Fransa (628 Milyon Dolar) ve İtalya (558 Milyon Dolar) takip etmiştir. İthalatta ise Rusya Federasyonu ilk sırada yer almıştır. Bu ülkeden yapılan ithalat %0,8 azalarak 2 022 Milyon Dolar olarak gerçekleşmiştir. Rusya'yı sırasıyla Almanya (1 602 Milyon Dolar), Çin (1 419 Milyon Dolar) ve A.B.D (867 Milyon Dolar) izlemiştir.
- ✚ **İhracatta Kara Taşıtları ilk sırada yer almaktadır.**
- ✚ 2009 Aralık ayında fasıllar düzeyinde en büyük ihracat kalemi, kara taşıtları ve bunların aksam ve parçaları (1 293 Milyon Dolar) olurken; bu fasılı, makineler, mekanik cihazlar, kazanlar ve aksam-parçaları (758 Milyon Dolar), elektrikli makine ve cihazlar (712 Milyon Dolar), örme giyim eşyaları (648 Milyon Dolar) izlemiştir.
- ✚ Aralık ayında; en yüksek ithalatı olan fasıl mineral yakıtlar ve yağlar (2 882 Milyon Dolar) olmuştur. Bu fasılı; makineler, mekanik cihazlar, kazanlar ve aksam-parçaları (1 965 Milyon Dolar), elektrikli makine ve cihazlar (1 323 Milyon Dolar) ve demir-çelik (1 198 Milyon Dolar) izlemiştir.

Grafik 1. Dış Ticaret Grafiği

Turizm Geliri ve Gideri

- ✚ Turizm geliri geçen yılın aynı dönemine göre % 11,6 artmıştır.
- ✚ Ekim, Kasım ve Aralık aylarından oluşan IV. Dönemde en yüksek turizm geliri 2 466 201 396 \$ ile Ekim ayında gerçekleşmiştir. Kasım ayında 1 441 776 357 \$, Aralık ayında ise 1 104 920 838 \$ gelir elde edilmiştir. Ekim - Aralık döneminde kişi başı ortalama harcama yabancılarda 603 \$, vatandaşlarda ise 1 382 \$'dır.
- ✚ Turizm gideri geçen yılın aynı dönemine göre % 34,8 artmıştır.
- ✚ IV. Dönemde en yüksek turizm gideri 447 217 180 \$ ile Aralık ayında gerçekleşirken, Kasım ayında 393 619 402 \$, Ekim ayında ise 374 671 441 \$ turizm gideri gerçekleşmiştir. Ekim - Aralık döneminde kişi başına ortalama harcama 775 \$'dır.

Yoksulluk Analizleri

- ✚ Türkiye'de yoksulluk oranı % 17,11'dir.
- ✚ 2008 yılında Türkiye'de fertlerin yaklaşık % 0,54'ü yani 374 bin kişi sadece gıda harcamalarını içeren açlık sınırının, % 17,11'i yani 11 933 bin kişi ise gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır.
- ✚ Kişi başı günlük harcaması, satın alma gücü paritesine göre 1 Doların altında kalan fert bulunmamaktadır. Buna karşın satın alma gücü paritesine göre kişi başı günlük 2,15 Dolar olarak tanımlanan yoksulluk sınırı altında bulunan fert oranı %0,47, yoksulluk sınırı 4,3 Dolar olduğunda yoksul fert oranı ise % 6,83 olarak tahmin edilmiştir.
- ✚ 2007 yılında % 0,48 olarak tahmin edilen açlık sınırının altında yaşayan fert oranı 2008 yılında % 0,54'e yükselmiş, yoksul fert oranı ise % 17,79'dan % 17,11'e düşmüştür.
- ✚ 2008 yılında, 4 kişilik hanenin aylık açlık sınırı 275 YTL, aylık yoksulluk sınırı ise 767 YTL olarak tahmin edilmiştir.
- ✚ Kırsal yerlerde yaşayanların yoksulluk riski kentsel yerlerde yaşayanlardan fazladır.
- ✚ Hanehalkı büyüklüğü arttıkça yoksulluk riski artmaktadır.
- ✚ Hanehalkı türüne göre çocuklu çekirdek ailede bulunan fertlerin yoksulluk oranı % 15,42 olurken, çocuksuz çekirdek ailelerdeki fertlerde bu oran % 8,76'ya düşmektedir. Ataerkil veya geniş ailelerdeki fertler için yoksulluk oranı ise % 21,79 olarak tahmin edilmiştir. Kentsel yerlerde çocuklu çekirdek ailede yaşayan fertlerin yoksulluk riski % 9,14 iken kırsal yerlerde bu oran % 33,77'dir.
- ✚ Eğitim durumu yükseldikçe yoksul olma riski azalmaktadır.

Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE)

- ✚ TÜFE'de aylık değişim %1,85 olarak gerçekleşmiştir.
- ✚ 2010 yılı Ocak ayında 2003=100 Temel Yıllı Tüketici Fiyatları Endeksi'nde bir önceki aya göre %1,85, bir önceki yılın Aralık ayına göre %1,85, bir önceki yılın aynı ayına göre %8,19 ve on iki aylık ortalamalara göre %6,16 artış gerçekleşmiştir.
- ✚ Ana harcama grupları itibariyle bir ay önceye göre en yüksek artış %22,04 ile alkollü içecekler ve tütün grubunda gerçekleşmiştir. Ocak ayında endekste yer alan gruplardan ulaşırmada %3,53, gıda ve alkolsüz içeceklerde %1,58, konutta %1,51, lokanta ve otellerde %1,11, ev eşyasında %0,71, çeşitli mal ve hizmetlerde %0,23, eğitimde %0,07 artış, sağlıkta %-0,11, haberleşmede %-0,24, eğlence ve kültürde %-0,27, giyim ve ayakkabıda %-8,20 düşüş gerçekleşmiştir.
- ✚ Bir önceki yılın aynı ayına göre TÜFE'de en yüksek artış %47,54 ile alkollü içecekler ve tütün grubunda gerçekleşmiştir. Ulaştırma (%10,74), çeşitli mal ve hizmetler (%10,44), gıda ve alkolsüz içecekler (%9,38) artışın yüksek olduğu diğer harcama gruplarıdır.

Üretici Fiyat Endeksi (ÜFE)

- ✚ ÜFE'de aylık değişim %0,58 olarak gerçekleşmiştir.
- ✚ 2010 yılı Ocak ayında 2003=100 Temel Yıllı Üretici Fiyatları Endeksi'nde bir önceki aya göre %0,58, bir önceki yılın Aralık ayına göre %0,58, bir önceki yılın aynı ayına göre %6,30 ve on iki aylık ortalamalara göre %1,14 artış gerçekleşmiştir.
- ✚ Aylık değişim tarım sektöründe %2,54, sanayi sektöründe %0,18 olarak gerçekleşti.
- ✚ Tarım sektörü endeksinde, bir önceki yılın Aralık ayına göre %2,54, bir önceki yılın aynı ayına göre %16,96 ve on iki aylık ortalamalara göre %3,79 artış gerçekleşmiştir. Sanayi sektörü endeksinde ise bir önceki yılın Aralık ayına göre %0,18, bir önceki yılın aynı ayına göre %4,07 ve on iki aylık ortalamalara göre %0,58 artış gerçekleşmiştir.
- ✚ ÜFE sonuçları sanayinin alt sektörleri bazında değerlendirildiğinde en yüksek aylık artış %3,91 ile taşocakçılığı ve diğer madencilik ürünleri alt sektöründe gerçekleşmiştir.
- ✚ Sanayinin üç sektöründen madencilik ve taşocakçılığı sektöründe %1,26, imalat sanayi sektöründe %0,22 artış, elektrik, gaz, su sektöründe %-0,62 düşüş gerçekleşmiştir.
- ✚ Bir önceki aya göre endekslerin en fazla artış gösterdiği alt sektörler, taşocakçılığı ve diğer madencilik ürünleri (%3,91), kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri (%2,90), metal cevheri (%2,59), ana metal sanayi (%1,66), tekstil ürünleri imalatı (%1,31), motorlu kara taşıtları imalatı (%1,12), suyun toplanması, arıtımı ve dağıtımı (%1,12), gıda ürünleri ve içecek imalatı (%0,66) alt sektörleridir. Buna karşılık tütün ürünleri imalatı (%-6,87), büro makineleri imalatı (%-2,80), elektrikli makine ve cihazları imalatı (%-2,41), plastik ve kauçuk ürünleri imalatı (%-1,59), tıbbi, hassas ve optik aletler imalatı (%-1,19), deri ürünleri imalatı (%-1,18) bir ay önceye göre endekslerin en fazla gerilediği alt sektörler olmuştur.

01.01.2010 - 31.01.2010 TARİHLERİ ARASI DOLAR VE EURO DÖVİZ KURLARI

DOLAR OCAK 2010

TARİH	ALIŞ (TL)	SATIŞ (TL)
30.01.2010	1.4880	1.5000
29.01.2010	1.4830	1.4930
28.01.2010	1.4870	1.4970
27.01.2010	1.4930	1.5030
26.01.2010	1.4900	1.5000
25.01.2010	1.4830	1.4930
23.01.2010	1.4850	1.5000
22.01.2010	1.4880	1.5000
21.01.2010	1.4690	1.4840
20.01.2010	1.4650	1.4750
19.01.2010	1.4510	1.4630
18.01.2010	1.4470	1.4570
16.01.2010	1.4520	1.4620
15.01.2010	1.4550	1.4650
14.01.2010	1.4530	1.4640
13.01.2010	1.4500	1.4600
12.01.2010	1.4450	1.4600
11.01.2010	1.4450	1.4580
09.01.2010	1.4580	1.4700
08.01.2010	1.4660	1.4760
07.01.2010	1.4700	1.4800
06.01.2010	1.4700	1.4820
05.01.2010	1.4710	1.4830
04.01.2010	1.4700	1.4850
02.01.2010	1.4920	1.5050

EURO OCAK 2010

TARİH	ALIŞ (TL)	SATIŞ (TL)
30.01.2010	2.0650	2.0830
29.01.2010	2.0670	2.0840
28.01.2010	2.0770	2.0930
27.01.2010	2.0970	2.1130
26.01.2010	2.0940	2.1100
25.01.2010	2.0960	2.1120
23.01.2010	2.0980	2.1200
22.01.2010	2.1020	2.1200
21.01.2010	2.0730	2.0890
20.01.2010	2.0680	2.0850
19.01.2010	2.0740	2.0920
18.01.2010	2.0810	2.0970
16.01.2010	2.0900	2.1060
15.01.2010	2.0900	2.1060
14.01.2010	2.1040	2.1210
13.01.2010	2.1020	2.1190
12.01.2010	2.1000	2.1250
11.01.2010	2.1000	2.1220
09.01.2010	2.0970	2.1150
08.01.2010	2.1000	2.1170
07.01.2010	2.1080	2.1240
06.01.2010	2.1150	2.1330
05.01.2010	2.1200	2.1390
04.01.2010	2.1300	2.1500
02.01.2010	2.1410	2.1600